
Brezposelnost

Karmen Pevc

univ. dipl. pedagoginja
in sociologinja kulture

Brezposelnost je družbena resničnost že desetletja. Pojav, ki je v zadnjih letih prizadel tudi Slovenijo in velja za enega najbolj aktualnih problemov sodobnega časa. V trenutku soočanja z izgubo zaposlitve posameznik to doživlja kot velik neuspeh, ki mu sledijo občutki sramu, nemoči, manjvrednosti, strah pred prihodnostjo itd. Občutki preplavijo telo in pojavijo se različna vprašanja: kako naprej, kako preživeti. Pogosto za izgubo zaposlitve oseba krivi sebe in ob tem občuti globoko prizadetost.

Delo kot pravica

Delo je temeljna človekova pravica, ki jo varuje 23. člen Splošne deklaracije o človekovih pravicah (sprejeta 1948): "Vsakdo ima pravico do dela." Nemški družbeni mislec Karl H. Marx je delo opredelil kot najpomembnejšo, temeljno človekovo dejavnost. Peter Ashby pa v svoji knjigi *The long-term unemployed: action for a forgotten million*, delo označi kot moralno pravico vsakega, "the right to contribute" – pravica prispevati. Ne glede na to, kako opredelimo delo, obstajajo splošne smernice, ki nakazujejo, da je delo dobrina, brez katere težko preživimo. Predstavlja del našega vsakdanjika, vir finančne neodvisnosti, svobode in samostojnosti ter hkrati omogoča aktivno udeležbo v družbi, daje občutek pripadnosti in koristnosti.

Kriza identitete

Temelj odnosa do sebe se izoblikuje na temelju odnosov z drugimi. S pomočjo drugih dobivamo povratne informacije o tem, kako nas vidijo, in tako razvijamo predstavo o sebi. V odnosih z drugimi pravzaprav odkrivamo, kdo smo kot osebnost. Pomembno je poudariti, da je

razvoj identitete vseživljenjski proces, ki gre skozi različna preoblikovanja na vseh življenjskih področjih. Med njimi zavzema področje poklicnega dela zelo pomembno vlogo. Razvoj poklicne identitete je mogoč le v primeru, ko je posamezniku dana priložnost vključevanja v socialno okolje; v tem primeru ga sestavljajo pomembni drugi, kateri v procesu dela opravljajo podobno delo. To je prostor, kjer posameznik doživlja svojo osebno in socialno potrditev, ki služi kot podlaga, da si lahko ustrezno razvije videnje sebe in sveta, ki mu omogoča razvoj poklicne identitete. Sodobne karijerne poti so danes postale negotove in izredno zapletene, zaznamuje jih predvsem zmanjševanje zaposlitvenih možnosti in visoka brezposelnost. Če smo v preteklosti govorili o tem, da ima večina ljudi v zreli dobi stabilno poklicno pot, danes ni več tako. Posameznik je prisiljen graditi svojo poklicno identiteto skozi vse faze življenja. Njegovo življenje je postalo nestabilno, njegova poklicna kariera prehodna in prihodnost nepredvidljiva – izpostavljena stalnim tveganjem in hitrim odločitvam. Na pragu krize identitete se posameznik sooča tudi z možnostjo izgube zaposlitve in posledično z izgubo poklicne identitete, ki se kaže v dvomih v svoje lastne sposobnosti. Pojavlja se občutek, da je posameznik izgubil del sebe, del samospoštovanja, pojav dvoma v svojo lastno identiteto. Počuti se osamljenega in predvsem izgubljenega. Izguba poklicne identitete tako ponovno postavi posameznika pred vprašanje: »Kdo sem jaz? Kako, da nič, kar sem počel do sedaj, ne določa, kar sem?« Torej gre za prepletanje in soodvisnost razvoja osebne in poklicne identitete.

Skrhano, zakrpano

Darja Kobal Grum iz Filozofske fakultete v Ljubljani v svoji knjigi *Bivanja samopodobe* med drugim piše tudi o bivanju skrpane samopodobe. Pojav opiše kot usodo človeka 21. stoletja. Tako imenovana sodobna samopodoba označuje prevladujoči življenjski slog današnjega posameznika, ki ga lahko primerjamo s skrpanim kolažem papirjem, ki je sestavljen iz različnih zgodb, ljudi, dogodkov itd. Nekateri psihologi kritično ovrednotijo takšno

skrpano samopodobo in so mnenja, da posamezniku omogoča hitro prilagajanje, fleksibilnost, elastičnost itd. Lastnosti, ki so nujne za preživetje sodobnega človeka. Ob tem se sprašujemo: »Kako se spopasti z brezposelnostjo ob že tako skrpani samopodobi?« Na novo graditi svojo identiteto in jo sestaviti v smiselno, novo podobo samega sebe, izbirati med danimi možnostmi, biti čim bolj kreativen, vpadljiv, nagnjen k tveganju itd. »Zmorem vse to? Sem sposoben zakrpati znova načeto samopodobo?« Človek 21. stoletja se na različne načine spopada z življenjskimi situacijami, ki so polni vzponov in padcev in predvsem brez trdnih temeljev. Hiter razvoj zahteva njegovo celovitost in nove oblike obnašanja na vseh področjih življenja. Ob tem je skrpana samopodoba najbolj naporna podoba, s katero se je človek kdaj koli moral soočiti. Bivanje v skrpani samopodobi, skrpani tudi zaradi brezposelnosti, je danes njegova realnost.

Literatura

- Kavar Vidmar, Andreja. 1993. Brezposelnost. Socialna Slovenija, 32(5-6), 99-151.
- Kobal, Darja. 2001. Temeljni vidiki samopodobe. Ljubljana. Pedagoški inštitut.
- Kobal Grum, Darja, Nuša Leskovšek in Saša Učman. 2003. Bivanja samopodobe. Ljubljana: i2.
- Muršak, Janko. 2009. Kriza poklicne identitete: vloga poklicnega in strokovnega izobraževanja. *Sodobna pedagogika*, 60(1), 154-171.
- Nepužlan, Sabina. 2010. Psihološke posledice brezposelnosti. Diplomsko delo. Univerza v Mariboru: Filozofska fakulteta.
-